

Beslutningsforslag nr. B 11. Fremsat den 7. oktober 2004 af Line Barfod (EL), Keld Albrechtsen (EL), Pernille Rosenkrantz-Theil (EL), og Søren Søndergaard (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om ret til et værdigt liv for alle ældre

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af dette folketingsår at afsætte 35 mio. kr. til igangsættelse af et 5-årigt projekt med det mål at udvikle metoder til at sikre, at ældreplejen tilrettelægges således, at alle ældre sikres ret til et

værdigt liv, hvor de selv kan træffe valg med hensyn til bolig, mad, daglige rutiner m.v., i overensstemmelse med de 10 rettigheder, der er udførligt beskrevet i beslutningsforslagets bemærkninger.

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne mener, at der er et stort behov for at komme væk fra minuttyranniet i ældreplejen og i stedet fokusere på, hvordan ældre sikres et godt og værdigt liv. Forslagsstillerne er meget inspirerede af det projekt, Forbundet af Offentligt Ansatte (FOA) og Dansk Sygeplejeråd (DSR) satte i værk for et par år siden, som blandt andet er i pjecen »For meget forlangt – i dialog om ældres rettigheder«. Som et resultat af dette arbejde opstillede FOA og DSR følgende ti rettigheder, som efter forslagsstillernes opfattelse er en god indgangsvinkel til at ændre fokus og metoder i ældreplejen:

1. At spise den mad, de kan lide.
2. At føle sig velklædte og soignerede.
3. At bestemme egne tider og rutiner.
4. At komme ud, når de har lyst.
5. At træffe andre mennesker.
6. At købe tøj og ting efter egen smag.
7. At komme i deres sædvanlige dagligvarebutik.
8. At udvikles livet igennem.
9. At holde deres minder levende.
10. At vælge, hvordan de vil bo.

De ti rettigheder:

»Generelt ophører stort set alle vore rettigheder, når vi bliver afhængige af andres hjælp, og i en tid, hvor ældrepleje udliciteres, ser man, at alt bliver skrevet ned, og der bliver sat tid på alle ydelser. Eksempelvis »5 minutter til toiletbesøg«. En farlig tendens, som tingsliggør de mennesker, der har brug for hjælp.

Samtidig forsvinder individualiteten, og den enkelte hjælper mister retten til selv at tænke, vurdere og handle, og der er ikke længere nogen grund til at spørge den gamle, hvad han eller hun ønsker, for man må ikke overskride bevillingen. Man bruger alle de bedst uddannede personaleresressourcer på at dokumentere og argumentere skriftligt/digitalt.« Således udtaler plejehjemsassistent Henni Fihl Rasmussen i et brev til Enhedslisten.

I det følgende konkretiseres intentioner med hver enkelt af de ti rettigheder. Samtidig peges på enkelte

metoder, velvidende at det er borgeren og personalet, der sammen skal udvikle metoder.

1. At spise den mad, de kan lide

I pressen har det været fremme, at en 94-årig kvinde i Nyborg ønskede sig øllebrød. Kommunens svar var, at der ikke kan laves individuelle retter, da det er for dyrt.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at der kan udvikles metoder, så det bliver muligt at få øllebrød, selv om man er blevet ældre, og selv om man ikke kan tilberede den selv – også uden at det vælter kommunernes budgetter.

Projektet skal afdække metoder til at nå målet, men en løsningsmodel kunne være, at social- og sundhedshjælperen og den ældre kunne lave mad sammen, eller der kunne gives madbilletter til den lokale kro – vel at mærke med en sikring af, at den ældre hjælpes til at klare transporten, hvis det er nødvendigt.

2. At føle sig velklædte og soignerede

Når en ældre kvinde på 87 år har fået et bad, kan det ikke nytte, at den ansatte i ældreplejen ikke har tid til at tørre tæer eller hjælpe med at få sat frisuren. En mand på 89 år bør have ret til at have fuldskæg, men for at være velsoigneret kræver det måske, at han efter maden får hjælp til at vaske sit skæg, der ellers vil blive fedtet og ulækkert.

3. At bestemme egne tider og rutiner

Det er alarmerende forkert, når en 75-årig kvinde, der er et såkaldt B-menneske, bliver lagt i seng kl. 20.30, fordi det passer bedst på hjemmehjælpens rute.

4. At komme ud, når de har lyst

En 78-årig mand, der hele sit liv som gartner har været vant til at være ude, skal ikke miste sin ret til et aktivt udeliv. Han skal kunne gå ud, når han ønsker det, også selv om han har brug for støtte. Det kunne f.eks. løses med fleksibilitet i arbejdstidstilrettelæggelsen blandt de ansatte i ældreplejen, udvidede ledsa-

geordninger, eller hvad projektet måtte vise nødvendigt.

5. *At træffe andre mennesker*

For at opretholde en venne- og bekendtskabskreds er det nødvendigt, at man selv kan være udfarende, og det kan betyde, at man har brug for hjælp fra en ledsager. En 91-årig mand, der ikke møder andre, forværrer sit fysiske og psykiske velvære.

6. *At købe tøj og ting efter egen smag*

En 83-årig kvinde, der i hele sit liv har købt møbler ud fra sin særlige livsstil, skal ikke tvinges til at ændre smag, bare fordi hun er blevet ældre, og fordi hjemmet bliver omdannet til en arbejdsplads for de ansatte i ældreplejen. Tid til dialog om også dette emne mellem den ældre og den ansatte kan være udviklende for begge parter.

7. *At komme i deres sædvanlige dagligvarebutik*

En 77-årig, der ikke længere magter at bære indkøbskurven, skal have hjælp. Men hun skal ikke fratages muligheden for selv at vælge, hvilke varer der kommer i køleskabet. Ej heller skal hun tvinges til at handle i den dyre kiosk nede på hjørnet.

Det kan godt være, at det tager lidt længere tid at gå til den vanlige butik, men der ligger også en stor social gevinst i at gå på indkøb der, hvor man kender de ansatte og de andre handlende.

8. *At udvikles livet igennem*

»At leve er at lære«, mener nogle. Det stopper ikke, bare fordi man er en 74-årig svagsynet kvinde. Kunst, musik, bøger, uddannelse eller udstillinger bør være tilgængeligt for alle. Man kunne f.eks. tænke sig ledsagehjælp til ældres aktiviteter. Det kunne også være vigtigt for den ældre at få læst højt fra sin avis.

9. *At holde deres minder levende*

En 93-årig enkemand, der har været vant til samtale og til at fortælle historier, og som har levet et begivenhedsrigt liv, har brug for fortsat at fortælle om det. Men hvis venner og pårørende er væk og den ansatte i ældreplejen ikke har fået tildelt tid til dette, så sygner minderne og den ældre væk. Der skal være tid til også at have hjemmehjælperen som samtaleven.

10. *At vælge bolig*

En 86-årig kvinde vil gerne bevare minderne gennem sine ting, men har måske ikke længere kræfter til at passe sit hjem med de tunge møbler. Det bliver et

problem, hvis der ikke tildeles den nødvendige tid til rengøring, der jo vil tage længere tid hos denne ældre.

Beskrivelse af metodeudviklingsprojektet

Formålet er, at der udvikles metoder, så ældre kan få opfyldt deres behov og ønsker med udgangspunkt i de rettigheder, som er formuleret af Forbundet af Offentligt Ansatte (FOA) og Dansk Sygeplejeråd (DSR).

Borgere og ansatte i ældreplejen skal i fællesskab udvikle metoderne, der skal sikre kvaliteten i mødet mellem borger og ansat. Det er ofte mennesker tæt på problemerne, som også er tæt på løsningerne.

Af samme grund kan der ikke på forhånd peges på, præcis hvilke metoder der skal afprøves, eller præcis, hvilke konkrete mål der skal arbejdes efter. De vil i sagens natur være forskellige fra den ene borger til den anden og fra kommune til kommune. Det er netop forskelligheden og mangfoldigheden, som skal hjælpes frem af de metoder, som borgeren og personalet peger på.

Mødet mellem borger og ansat er i centrum – et møde, hvor det faglige skøn og borgerens behov sættes højere end minuttyranni og manglende fleksibilitet i arbejdstilrettelæggelsen.

Målet er

- at den ældre oplever kvalitet, indflydelse og plads til selv at prioritere blandt sine »ti rettigheder«
- at den ansatte oplever større arbejdsglæde og finder det fagligt udfordrende at være ansat i hjemmeplejen
- at den udviklede viden løbende integreres i de relevante uddannelser
- at lokalpolitikkerne i projektkommunerne oplever sammenhæng mellem kommunens ældrepolitik, værdier og mål og de faktisk producerede ydelser
- at der tilvejebringes komparativ forskning, der kan konkludere, hvilken betydning det forskellige metodevalg har for kvaliteten i ældreplejen.

Forslagsstillerne finder det afgørende, at der oprettes to forskningsenheder til støtte for projektet.

Forskningsenhed 1 skal varetage projektstyringen, med alt hvad dette indebærer, hvilket er yderligere beskrevet i afsnittet om økonomi og ansvar. Særlig vigtigt er, at forskningsenhed 1 sikrer, at den erhvervede viden løbende integreres i undervisningen af sygeplejersker, social- og sundhedshjælpere og -assistenter, ergoterapeuter og andre relevante faggrupper i forhold til ældreplejen. Derfor er det nødvendigt, at enhed 1 er tilknyttet en uddannelsesinstitution.

Forskningsenhed 2, der skal varetage den komparative forskning, er den del af projektet, som skal finde andre kommuner, der ikke selv har søgt om pro-

jektet deltagelse, og som kan deltage med henblik på at lade sig sammenligne med forsøgskommunerne.

Styregruppen

Der nedsættes en styregruppe, som skal udvælge forsøgskommunerne. Styregruppen udvælger forskningsenhederne.

Landets kommuner kan byde på projektet, og to kommuner vil blive valgt blandt ansøgerne.

Forskningsenheden, der varetager den komparative forskning, ansøger i samarbejde med styregruppen relevante kommuner om deres deltagelse.

Styregruppen sammensættes af i alt 5 medlemmer:

En tillidsvalgt repræsentant for hver af to forskellige relevante ældreorganisationer.

En tillidsvalgt repræsentant for Forbundet af Of-fentligt Ansatte, FOA

En tillidsvalgt repræsentant for Dansk Sygepleje-råd, DSR.

Et tillidsvalgt medlem fra Kommunernes Landsfor-ening.

Formanden vælges blandt styregruppens medlem-mer.

Styregruppen har det overordnede ansvar for pro-jektet, f.eks. i forbindelse med den årlige journalisti-ske afrapportering. Uoverensstemmelser i styregrup-pen afgøres ved flertalsafstemning.

Økonomi og ansvar

Der afsættes 35 mio. kr., som skal dække udgifterne henholdsvis i kommunerne, til forskningsenheden til-knyttet en uddannelsesinstitution samt til forskning med speciale i komparativ forskning i de 5 år, som projektet løber.

Kommunerne vil få midler til

- ansættelse af projektmedarbejdere
- efteruddannelse af det eksisterende personale og
- sikring af, at det er borgerens behov og ønsker, der er i fokus.

Forskningsenhed 1 vil få midler til og ansvar for

- den overordnede projektstyring
- at arrangere konference for alle implicerede parter, både borgere, ansatte og de relevante politikere og den tilknyttede uddannelsesinstitution
- en gang årligt at lave journalistiske afrapportering, der har fokus på de metoder og ændringer, som borgerne og personalet foreslår
- sikre den nødvendige støtte til, at personalet kan be-vare et fokus på borgerens behov og ønsker, samt støtte til, at borgerne får mulighed for at fremsætte deres ønsker og behov
- tilrettelæggelse af efteruddannelse i samarbejde med den tilknyttede uddannelsesinstitution
- sikre implementering af den genererede viden i ud-dannelsesinstitutioner.

Forskningsenhed 2 med speciale i komparative stu-dier:

På baggrund af resultaterne af den komparative forskning skal de udarbejde anbefalinger til de politi-ske niveauer med henblik på at støtte sammenhængen mellem de politiske mål og de faktisk producerede ydelser.

Forslagsstillerne er naturligvis åbne over for en for-handling om det foreslåede projekt med de partier, der måtte støtte beslutningsforslaget, så der kan opnås de bedste forudsætninger for projektet.

Skriftlig fremsættelse

Line Barfod (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ret til et værdigt liv for alle ældre.

(Beslutningsforslag nr. B 11).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.